

Κυριάκος Αθανασιάδης: «Η γραφή είναι χειρωναξία»

Από
Γιώργος Κιούσης

Σεπτέμβριος 17, 2016

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΙΟΥΣΗ

Πώς γράφουμε ένα μυθιστόρημα; Υπάρχουν κάποιοι κανόνες που οφείλουμε να γνωρίζουμε και να ακολουθούμε, ή μήπως αρκεί η επίκληση στη Μούσα; Πόσες λέξεις θα ήταν καλό να γράφει κανείς κάθε ημέρα, και πόσες ώρες πρέπει εντέλει να εργάζεται; Είναι η συγγραφή μια δουλειά όπως πολλές άλλες, με ωράριο και υποχρεώσεις; Πώς τονώνει κανείς τη συγγραφική του δεξιότητα; Τι πρέπει να παρατηρεί και τι να διαβάζει; Τι πρέπει να προσέχει και τι να αποφεύγει; Υπάρχουν ασκήσεις που θα τον βοηθήσουν εφόσον τις εκτελέσει, και ποιες; Τι διαφορές έχουν το μυθιστόρημα, η νουβέλα και το διήγημα; Πώς αποφεύγουμε το writer's block; Τι είναι τα turning points; Τα

χρησιμοποιούσαν οι κλασικοί συγγραφείς ή είναι εφεύρημα των σύγχρονων πεζογράφων; Είναι η λαϊκή, η mainstream και η ροζ λογοτεχνία προς αποφυγήν ή όχι; Και πώς μπορούμε να διδαχτούμε από αυτές; Πότε πετούν οι αναγνώστες των εκδοτικών οίκων ένα χειρόγραφο προτού καν το διαβάσουν;

Ένας ρεαλιστικός Οδηγός Συγγραφής, στηριγμένος σε 50 κανόνες που πατούν γερά στα πόδια τους και προσφέρουν απλές, σαφείς και πρακτικές συμβουλές «από τα μέσα», διαλύοντας μύθους σχετικά με το γράψιμο και τονώνοντας τη θέληση των νέων (αλλά όχι μόνο) πεζογράφων να γράψουν καλή λογοτεχνία, να συνεχίσουν να γράφουν μέχρι το πολυπόθητο ΤΕΛΟΣ, να εκδώσουν το βιβλίο τους και να το δουν να πετυχαίνει. Μιλάμε με τον Κυριάκο Αθανασιάδη, συγγραφέα του βιβλίου «Οδηγός συγγραφής». Ο Κυριάκος Αθανασιάδης (Θεσσαλονίκη, 1963) είναι συγγραφέας, επιμελητής εκδόσεων και συνιδρυτής του διαδικτυακού ραδιοσταθμού Amagi, ενώ γράφει και σενάρια για κόμιξ, άρθρα και κριτικές βιβλίων σε διάφορα Μέσα. Το τελευταίο του μυθιστόρημα («Η κόκκινη Μαρία») θα κυκλοφορήσει στις 26 Νοεμβρίου από τις εκδόσεις «Διόπτρα».

-Κανόνας πρώτος για τη συγγραφή ενός βιβλίου;

Απομακρυνόμαστε από οποιονδήποτε περισπασμό. Για να θέσω ένα προφανές παράδειγμα: αποσυνδεόμαστε από το ίντερνετ — και κυρίως από το Facebook. Το γράψιμο απαιτεί απόλυτη προσήλωση. Επίσης, δεν γράφουμε σε καφενεία ή σε τεφτέρια. Το γράψιμο είναι πολύ σοβαρή υπόθεση για να γίνεται σε οχληρό περιβάλλον και —μολονότι γράφουμε για τους άλλους— πολύ μοναχική.

– Διδάσκεται η συγγραφή;

Ναι, ασφαλώς, όπως και κάθε τέχνη. Το γράψιμο έχει κανόνες: τους προϋποθέτει. Υπάρχει γενικά η εντύπωση (για την Ελλάδα μιλάω) ότι η συγγραφή είναι κάτι που έρχεται από πάνω, εκ Θεού. Φυσικά δεν ισχύει κάτι τέτοιο. Ο κυριότερος λόγος, όμως, που κανείς πρέπει να σπουδάζει δημιουργική γραφή είναι για να μην

τρώνει τον χρόνο του κάνοντας πράγματα που έχουν γίνει ήδη, ίσως μάλιστα και πολύ-πολύ παλιά — και ενδεχομένως πολύ καλύτερα.

-Ο καλύτερος δάσκαλος σε αυτή τη διαδικασία που ακολουθήσατε ποιός ήταν;

Η προσεκτική ανάγνωση της πεζογραφίας όλων των περιόδων και όλων των ειδών. Μαζική, μανιακή, πολλή ανάγνωση. Η ανάλυσή τους, με τη βοήθεια των βασικών έργων της θεωρίας της λογοτεχνίας. Η πολυετής συζήτηση με ανθρώπους που ήξεραν πολύ περισσότερα από εμένα, από πολύ νεαρή ηλικία.

-Η χειρωναξία βοηθά στη γραφή;

Η γραφή είναι χειρωναξία, εν πολλοίς, η ίδια. Γι' αυτό, αλλά και για άλλους λόγους, βοηθά πολύ η άσκηση του σώματος: με γερό σώμα γράφεις καλύτερα. Η σωματική κούραση όμως συνιστά αρνητικό παράγοντα. Το γράψιμο είναι πολύ κουραστικό, εξ ου και ξεκινά να γράφει κανείς κάθε ημέρα απολύτως ξεκούραστος, μεταξύ άλλων.

-Υπάρχουν κακές λέξεις που πρέπει να αποφεύγονται;

Βεβαίως: όλες οι περιττές λέξεις είναι κακές λέξεις. Ό,τι μπορεί να ειπωθεί με έναν a αριθμό λέξεων δεν πρέπει να λέγεται με $a+1$ λέξεις. Αυτή η παραπανήσια λέξη είναι κακή. Κακές επίσης είναι και οι λέξεις που γράφονται για να προκαλούν. Ένα βιβλίο μπορεί να είναι προκλητικό όσο θέλει — οι λέξεις του όμως όχι: λέξεις πρέπει να είναι αυτές που πρέπει. Μιλώντας για βωμολοχίες, μια «κακιά» λέξη μπορεί να ταιριάζει εδώ, αλλά στην επόμενη σελίδα μπορεί να είναι απλώς γελοία.

– Πού εστιάζει ένας επαγγελματίας αναγνώστης βιβλίου;

Στις απαιτήσεις τού εκάστοτε εκδοτικού για το οποίο δουλεύει. Ένα εξαιρετικά «ποιοτικό» βιβλίο προφανώς και θα απορριφθεί από έναν οίκο που ειδικεύεται σε γρήγορα, ευκολοδιάβαστα μυθιστορήματα, φέρ' ειπείν — και, αντιστοίχως, ένα αστυνομικό, ας πούμε, βιβλίο που έχει κάθε προοπτική να γίνει μπεστ-σέλερ θα απορριφθεί από τον αναγνώστη ενός οίκου που απλούστατα δεν εκδίδει αστυνομική λογοτεχνία. Αυτό όμως που πρώτα-πρώτα ενδιαφέρει (και που κάνει μπαμ) είναι η ποιότητα του (ψηφιακού) χειρογράφου. Ένα καλό «χειρόγραφο» θα διαβαστεί. Ένα κακό δεν θα διαβαστεί, δεν υπάρχει λόγος.

-Μια καλή συγγραφική προπόνηση τι περιλαμβάνει;

Σε αυτό το ερώτημα προσπαθώ να απαντήσω στον «Οδηγό συγγραφής». Μια γρήγορη απάντηση όμως θα ήταν η εξής: «Διαβάζω, γράφω, σβήνω, διαβάζω κι άλλο». Και όλο αυτό πάλι από την αρχή.

-Τι οδηγίες θα δίνετε σε επίδοξους συγγραφείς εν μέσω κρίσης;

Να φύγουν από την Ελλάδα. Ούτως ή άλλως είναι καλό αυτό γιατί διευρύνει, όπως λένε, τους ορίζοντές σου. Πόσο δε μάλλον τώρα. Ένα άσχημο περιβάλλον (και γεμάτο, όπως λέγαμε και στην αρχή, περισπασμούς: όλοι ασχολούμαστε διαρκώς με την πολιτική, θέλουμε δεν θέλουμε, και σε όχι σοβαρό επίπεδο συνήθως) δεν ευνοεί καθόλου το γράψιμο. Η δεύτερη «οδηγία», συμβουλή τέλος πάντων, θα ήταν να μην τους απασχολήσει θεματικά η ίδια η κρίση, δεν είναι κάτι εύκολο και θα τα θαλασώσουν. Ας αρκεστούν στο ότι η κρίση έχει ασχοληθεί ήδη με τους ίδιους, και τους έχει διαμορφώσει σε βαθμό που οι ίδιοι δεν μπορούν να το καταλάβουν.